

Kanauninkas V. Vizgirda Dievo ir žmonių tarnyboje: sunkūs ir viltingi laikai

Antrosios sovietinės okupacijos metais vyko intensyvus Katalikų Bažnyčios persekiojimas: buvo uždaromos bažnyčios ir kitos bažnytinės institucijos, nusavinamas bažnytinis turtas, areštuojami kunigai, kontroliuojama vyskupijų kurijų veikla. Itin sunkiu metu Vilkaviškio vyskupiją valdė kanauninkas Vincas Vizgirda. Sovietinė valdžia planavo centralizuoti Lietuvos Katalikų Bažnyčios vyskupijų valdymą, taip tikėdamasi dar labiau kontroliuoti kurijų veiklą. To proceso metu Vilkaviškio vyskupijos valdytojas V. Vizgirda buvo areštuotas ir nuteistas kalėti. Taip buvo parengtas kelias faktiškam šios vyskupijos prijungimui prie Kauno arkivyskupijos.

During the second Soviet occupation, there was a big persecution of Catholic Church, followed by closing of different Church organizations, expropriation of Church wealth, arrests of priests, control of the work of curias of dioceses. During this difficult period, Vilkaviškis diocese was ruled by canon Vincas Vizgirda. The Soviet powers planned to centralise the administration of Lithuanian dioceses with the intention to control the activities of curias. During this process, coadjutor of Vilkaviškis diocese V. Vizgirda had been arrested and sentenced to prison, thus leaving the open way to attach this diocese to Kaunas archdiocese.

Ivadas

Pirmasis okupuotos pokario Lietuvos dešimtmetis buvo bene žiauriausias lietuvių tautai ir visiems Lietuvos gyventojams. Nuo 1944 metų vasarą grįžusios sovietų okupacijos bangos iki pat sovietų diktatoriaus Stalino mirties 1953 metais vyko intensyvus žmonių trėmimas į Sibirą, areštai, žudymai. Sovietinis režimas nepakentė net menkiausios opozicijos. Dažnai aukomis tapdavo netgi niekuo režimui nesipriešinę žmonės. Pakako priklausyti tam tikrai žmonių grupei: buvusiems Nepriklausomos Lietuvos karininkams, policininkams, Katalikiškosios Akcijos vadovams, arba tiesiog pakako, jei žmogus tvarkingiau gyveno, turėjo didesnę žemės lopinėlių. Viena iš itin bolševikų valdžios nekenčiamų žmonių grupių buvo dvasininkai. Beveik trečdalis Lietuvos kunigų pokariu buvo vienaip ar kitaip paveikti įvairių represijos formų. Beveik visi Lietuvoje likę vyskupai buvo terorizuojami: Telšių vyskupas Vincentas Borisevičius buvo sušaudytas 1946 metais, arkivyskupas Mečislovas Reinys mirė Vladimiro kalėjime 1953 metais, vyskupai Teofilus Matulionis ir Pranciškus Ramanauskas suimti ir įkalinti. Neleidžiant paskirti naujų vyskupų, vyskupijas ėmė valdyti išrinkti kunigai valdytojai, tačiau, nepaklusus valdžiai, jiems taip pat grėsė sovietų represijos. Taip buvo areštuotas ir įkalintas Vilkaviškio vyskupijos valdytojas kanauninkas Vincas Vizgirda, nuo 1947 metų (po vyskupo ordinaro Antano Karoso mirties) valdęs šią vyskupiją.

Šio darbo tikslas – atskleisti kun. V. Vizgirdos reikšmę Katalikų Bažnyčiai prieška-rio Lietuvoje ir ypač okupacijos metais. Darbo uždaviniai: surinkti archyvinę medžiagą, susijusią su kun. V. Vizgirda, naudojantis papildoma literatūra, analizės metodu, patvirtinti hipotezę, jog kun. V. Vizgirda, paskutinysis Vilkaviškio vyskupijos valdytojas, aukštąjį išsilavinimą gavęs Romoje, ne visada praktiškas, bet visada ištikimas Bažnyčiai, net ir sunkiausiais Lietuvai laikais nebuvo lojalus okupacinei valdžiai, bet tarnavo Bažnyčiai.

Gyvenimo aplinkybės, formavusios Vinco Vizgirdos žmogiškasias savybes

Vilkaviškio vyskupijos kurijos archyve esančioje kunigo V. Vizgirdos byloje rašoma: „Kanauninkas Vizgirda Vincentas, Kazimiero sūnus, gimė Zigmantų kaime, Šakių apskrityje, ūkininko šeimoje 1874 metais lapkričio mėn. 13 dieną. Į kunigus buvo išventintas 1900 metais birželio mėn. 9 d. Buvo daktaras *Yuris Canonici* ir daktaras filosofijos“¹.

Didžiausius bendražmogiškųjų vertybių pagrindus būsimasis kanauninkas, be abejo, gavo tėvų namuose, kur sužinojo svarbiausias tikėjimo tiesas ir etišką, kilnau elgesio taisykles². Vėliau jis mokėsi Marijampolės gimnazijoje ir Seinų kunigų seminarijoje. Intelektualiam ugdymui didelę reikšmę turėjo aukštosios studijos Šveicarijoje ir Romoje, kur kunigas Vincentas parašė ir apsigynė Bažnytinės teisės ir filosofijos daktaro disertacijas. Didelę gyvenimišką patirtį jis įgavo dirbdamas pastoracinį darbą JAV: lietuviams kunigas čia pastatė bažnyčią. Ta patirtis buvo naudinga vėliau grįžus į Lietuvą, statant bažnyčią Paluobiuose. Kaip visuomenės veikėjas, kunigas Vizgirda reiškėsi kurdamas Šakių Žiburio gimnaziją, administratoriaus sugebėjimus išbandė direktoriaudamas Žiburio gimnazijoje Marijampolėje ir rektoriaudamas Seinų kunigų seminarijoje, sugebėjimą paklusti ir vykdyti pavedimus – būdamas kurijos kancleriu. Savo širdies gerumu kunigas Vizgirda ypač pasižymėjo būdamas sovietų lageryje. Profesorius V. Bartuška liudija: „Pats mieliausias prisiminimas iš mano pusbrolio Jono Bartuškos, kuris buvo sovietų kalėjime. Vienoje kameroje buvo eilė pagyvenusių žmonių, tarp kurių kun. Vizgirda. Jie visi buvo dideli ponai, o dabar sovietų kaliniai. Visi gaudavo siuntinių iš giminių, draugų, jaunutis Jonas Bartuška negaudavo nieko. Visi giminės ištremiti į Rusiją ar biedni. Kanauninkas slapta įdėdavo į Jono spintelę maisto...“³ Pats kanauninkas, grįžęs iš kalėjimo, gyvenimą pabai-gė nepritekliuje⁴, tačiau nepraradamas humoro. Laiške Kauno arkivyskupijos valdytojui 1956 metais jis rašė: „Vilkaviškio vyskupijos archyve užsilikęs tik gyvas inventorių žmonių pavidale.“⁵

Tarp teorijos ir praktikos

Teorinės žinios yra labai svarbus pagrindas praktinei veiklai. Intelektualus išsilavinimas padeda žmogui priimti kardinalius sprendimus. Kita vertus, praktinė patirtis teoretikui leidžia geriau panaudoti universitetuose įgytas žinias.

Prelatas profesorius Vincas Bartuška, pažinojęs kanauninką Vizgirdą, prisimena: „...Vizgirda turėjo daktaratus: Kanonų ir filosofijos, bet praktiškai nesimatė jame jokių didesnių mokslų. Vizgirda buvo stebuklingai neiškalbus. Atsimenu jo kalbą Šakių gimnazijoje minint įsteigimo sukaktį: „Mačiau, kad lietuviukai stumdosi su žydukais, todėl aš

Šakiuose įsteigiau gimnaziją ir pavedžiau darbą dirbti kunigėliams.⁶ Kunigas Bartuška tęsia: „Kiekvieną sekmadienį, per sumą, pamokslus sakydavo seminarijos ar kurijos kunigas. Visi iš eilės, bet niekad nepamokslavo kan. Vizgirda. Niekad negirdėjau jo kalbant bažnyčioje.“⁷

Ilgamečiam seminarijos rektoriui ne visada buvo lengva priimti teisingiausią sprendimą, susijusį su klierikų pašalinimu iš kunigų seminarijos. Vizgirda buvo pašalinęs „...ir seminarijos klieriką Vincentą Brizgį (vėliau vyskupą). Klieriko pamaldi ir šventa močiutė įdėjo butelį vaistų. Į „šnapsą“ įdėjo pelynų žolių dėl „pilvo skaudėjimo“. Vienas iš klierikų paskundė rektoriui. Šis supyko ir liepė klierikui „pradingti“ per 24 valandas. Visi profesoriai patarė niekur nevykti pora dienų. Tada klierikas nuėjo, pabučiavo rektoriui ranką ir papasakojo visą istoriją.“⁸ Vėliau V. Brizgys, tapęs vyskupu, savo atsiminimų knygoje „Gyvenimo keliai“ apie buvusį savo rektorių rašys: „Man jau kunigaujant, nors mudviejų amžiaus didelis skirtumas, tapome konfidencialūs širdies draugai ir tokie išlikome iki jo mirties“⁹.

Daug patirties kunigas Vizgirda sėmėsi iš savo tiesioginio viršininko vyskupo A. Karoso, kurio kancleriu buvo nuo 1936 metų. Žinoma, didelis autoritetas prieškarui Vilkaviškio vyskupijoje buvo vyskupas Mečislovas Reinys. Kancleriui neretai teko „suktis“ tarp dviejų skirtingų vyskupų nuomonių. O vyskupai buvo skirtingo būdo: pats ordinaras A. Karosas per daug pasyvus, norintis būti savarankiškas. Dėl to kentė vyskupija, nes koadjutorius Reinys buvo laikomas nuošalyje. „Dėl to 1934 m. Vilkaviškio vyskupijos Kapitula ir Dekanai per Nunciatūrą raštu kreipėsi į Apaštalų Sostą, prašydami taisyti Vilkaviškio vyskupijos padėtį“¹⁰.

Senelis vyskupas mėgo laikytis tradicijų. Netgi būdamas Vilkaviškio vyskupu, stengėsi su kunigais kalbėti lenkiškai, iki prelatas J. Laukaitis davė pastabą. Nuo tada A. Karosas lenkiškai kalbėdavo tik su lenkais¹¹. Kancleris Vizgirda savo būdu ir atliekamomis pareigomis, matyt, tiko vyskupui, kad, netgi būdamas Kudirkos Naumiesčio klebonu (nuo 1926 m.), sugebėjo atlikti abejas pareigas, nors tuo vyskupijos kunigai ne visuomet buvo patenkinti.¹²

Vyskupas A. Karosas buvo stipri asmenybė. Kai 1944 metais priartėjo rusai ir grėšė fronto pavojai, jis su savo kancleriu kanauninku V. Vizgirda nepasitraukė ir keletą savaičių išbuvo tarsi didžiausiam pragare¹³ (tuo metu daugelis kunigų, net ir vyskupų, traukėsi į Vakarų). Kai frontas pasistūmėjo į Vakarų, vyskupas su savo kancleriu iš Vilkaviškio išvyko į netolimą Šunskų parapiją¹⁴. Ją pasirinko galbūt dėl to, kad tai buvo netolima, bet palyginti nuošali vieta¹⁵.

Kun. V. Vizgirda po vyskupo Antano Karoso mirties Vilkaviškio vyskupijos kapitulos buvo išrinktas vyskupijos valdytoju, nes: „...1947 metų liepos 7 dieną mirus senajam vyskupui A. Karosui, naujo vyskupo tarybinė valdžia paskirti neleido. Vyskupijos kapitula išrinko valdytoją – kanauninką Vincentą Vizgirdą. V. Vizgirda kancleriu pasiskyrė kunigą Stanislovą Mikelkevičių. Kadangi Vilkaviškyje bažnytiniai pastatai buvo nacionalizuoti, o katedros, nors ji buvo nedaug apgriauta, remontuoti civilinė valdžia neleido, naujieji kurio lai Marijampolėje nusipirko medinį namą, kuriame ir įsikūrė kurija. V. Vizgirda sėkmingai pagal esamas sąlygas valdė vyskupiją beveik dvejus metus. 1949 metų gegužės 4 dieną valdytojas V. Vizgirda ir kancleris S. Mikelkevičius buvo areštuoti, kuriuos archyvas atimtas“¹⁶.

Kunigo Vizgirdos valdymo laikas buvo labai sunkus. Itin sunkūs visai Katalikų Bažnyčiai Lietuvoje buvo 1948 metai. Visų pirma, tarybinė valdžia stengėsi kiek įmanoma nušalinti kunigus nuo parapijos administravimo, viską perduodant sukurtiems komitetams. Apie tai sovietinėje lektūroje rašoma: „Įstatymų nustatyta, kad vidaus gyvenimą religinės bendruomenės tvarko demokratiniiais pagrindais. Bendruomenės narių susirinkime atviru balsavimu išrenkamas vykdomasis organas iš trijų asmenų ir revizijos komisija taip pat iš trijų asmenų. Vykdomasis organas tvarko visus religinės bendruomenės reikalus, susijusius su tikinčiųjų religinių poreikių tenkinimu: prižiūri maldos namus bei kulto inventorių, renka iš tikinčiųjų laisvanoriškas aukas maldos namams ir kulto darbuotojams išlaikyti. Dvasininkai, kaip materialiai suinteresuoti asmenys, negali įeiti į vykdomojo organo sudėtį ir prisidėti prie religinės bendruomenės reikalų tvarkymo. Jie neturi teisės vadovauti bendruomenei, nes jos vidaus reikalų tvarkymas priklauso patiems tikintiesiems, gi kunigo funkcijos apsiriboja apeigų atlikimu, tikinčiųjų religinių poreikių tenkinimu“¹⁷.

Kuriantis bažnytiniais komitetams, vyskupai ir vyskupų valdytojai galiausiai buvo priversti „išsileisti“ ir primestuosius komitetus. Vilkaviškio vyskupijos valdytojas kan. Vincentas Vizgirda taip pat susidūrė su šia realybe. Apie tai tuometinis Religinių kultūrų reikalų tarybos prie TSRS MT įgaliotinis Lietuvos TS Respublikai Pušinis laiške Vilkaviškio apskrities Vykdomojo Komiteto pirmininkui 1948 m. rugpjūčio 28 dieną rašė: „...Jūs esate įpareigoti imtis žygių, kad visos religinės bendruomenės, maldos namai, jų komitetai, revizijos komisijos ir kulto tarnautojai, o taip pat ir vienuolynai būtų užregistruoti pas Religinių Kultūrų Reikalų Tarybos prie TSRS Ministrų tarybos Lietuvos TSR įgaliotinį. Visos religinės bendruomenės, laiku neužsiregistravę, privalo būti paleistos, o maldos namai uždaryti. <...> Jūs privalote pristatyti 20 asmenų (kaip minimum) religinės bendruomenės organizatorių-atsakovų, sąrašus patvirtinti 2 dienų bėgyje ir sutarti dėl maldos namo perdavimo religinei bendruomenei. <...> Numatytus uždaryti maldos namus reikia apiforminti taip, kad būtų pakankamai tas uždarymas pagrįstas“¹⁸. Tą patį rugpjūčio mėnesį vyksta intensyvūs parapijų registracijos prašymai kartu sudarant ir komitetus. Vis dėlto ne visos bažnyčios ir parapijos, tuo labiau vienuolynai, leisdavosi įregistruojami. 1948 metais prasidėjo žymiai didesnis ekonominis spaudimas parapijoms ir kitoms bažnytinėms organizacijoms: pastatų nacionalizavimas, žemės (iki tol parapijoms buvo galima turėti 3 ha) atiminėjimas, mokesčiai ir kt. Buvo suaktyvinta antireliginė propaganda ir varžoma pastoracinė veikla.

Išgyvenęs didžiausius kunigų ir pasauliečių trėmimus ir areštus, bažnyčių uždarinėjimus, vyskupiją valdęs beveik dvejus metus, kanauninkas Vizgirda 1949 m. gegužės 3 dieną buvo areštuotas, nuteistas 10 metų. Iš lagerių grįžęs į Lietuvą 1956 m. lapkričio 13 dieną, V. Vizgirda apsigyveno Marijampolėje (tuometiniame Kapsuke), čia jis ir mirė 1966 metų sausio 15 dieną. Vilkaviškio vyskupiją, areštavus valdytoją, buvo tarybinės valdžios prievarta įpareigotas valdyti Kauno arkivyskupijos valdytojas. Taigi su kanauninku V. Vizgirda užverčiamas neilgas, bet itin svarbus ir dramatiškas Vilkaviškio vyskupijos gyvavimo puslapis, o pats valdytojas išlieka nepalaužta asmenybė, Bažnyčios žmogus, nenusilenkęs okupantams pačiais sunkiausiais pokario metais.

Išvados

Vincentas Vizgirda, gimęs ir užaugęs dar carinės okupacijos laikais, kaip ir daugelis Šu-
duvos krašto vaikų, galėjusių siekti mokslo, pasirinko dvasininko kelią. Būdamas gabus
mokslams, tačiau stokodamas tvirto charakterio priimant praktinius sprendimus, jis vis
dėlo dažnai užėmė vadovaujančius postus. Tačiau kaip vadovas kunigas Vizgirda labiau-
siai atsiskleidė tada, kai po vyskupo Antano Karoso mirties jam reikėjo dar dvejus me-
tus savarankiškai kaip valdytojui vadovauti Vilkaviškio vyskupijai. Čia jis pasirodė kaip
Bažnyčios žmogus, nepataikavęs okupacinei valdžiai. V. Vizgirda, valdydamas Vilkaviškio
vyskupiją, dar šiek tiek pratęsė jos savarankiškumą, kol galiausiai ji buvo prijungta prie
Kauno arkivyskupijos.

Kunigas V. Vizgirda Lietuvos Katalikų Bažnyčios istorijoje išlieka kaip įdomi asme-
nybė, sunkiai vienareikšmiškai įvertinama, tačiau iškili ir suvaidinusi svarbią rolę, ypač
saugant Bažnyčios nepriklausomumą nuo ateistinės valdžios.

NUORODOS

- 1 Vilkaviškio vyskupijos kurijos archyvas. V-010. F. Nr. Ap. Nr. 14. B. Nr. V-010. Pradėta 1936 m. Baigta 1966 m. Kan. Vincentas Vizgirda. P. 40.
- 2 *Swiadectwo / Lomžos diecezijos archyvas. Sig. II-637. Puslapis nenurodytas / Acta osobiste Wincentego Wizgirdy.*
- 3 *Bartuška V. Atsiminimai apie kanauninką Vizgirdą. Marijampolė 2008, rankraštis, autoriaus asmeninis archyvas. P. 1.*
- 4 *Vizgirda V. Jo prakilnybei vyskupijos valdytojui kan. dr. J. Stankevičiui / Vilkaviškio vyskupijos kurijos archyvas. Kan. V. Vizgirdos byla. P. 21.*
- 5 *Vizgirda V. Vilkaviškio vyskupijos kurijai Kaune / Vilkaviškio vyskupijos kurijos archyvas. Kan. V. Vizgirdos byla. P. 15.*
- 6 *Bartuška V. Atsiminimai apie kanauninką Vizgirdą, Marijampolė 2008. P. 1 (rankraštis, autoriaus asmeninis archyvas).*
- 7 Ten pat. P. 2.
- 8 Ten pat. P. 1.
- 9 *Brizgys V. Gyvenimo keliai. Vilnius. 1993. P. 57.*
- 10 (*Autorius nenurodytas*). Arkivyskupas Mečislovas Reinys. Čikaga. 1977. P. 67.
- 11 *Krupavičius M. Atsiminimai. P. 126.*
- 12 *Bartuška V. Atsiminimai apie kanauninką Vizgirdą. P. 2.*
- 13 *Brizgys V. Gyvenimo keliai. P. 112.*
- 14 Ten pat. P. 120.
- 15 Šunskai buvo gerai žinomi kun. V. Vizgirdai, nes čia gyveno jo brolis. Būnant Šunskuose, visai to nesitikint pavyko perduoti į Vatikaną žinią, kad Lietuvoje dar yra bent vienas bolševikų nesunaikintas vyskupas. Tai įvyko tada, kai iš Šunskų kilęs kunigas Vincas Bartuška, pasitraukęs į Vakarus, studijuodamas universitete Romoje, parašė laišką Šunskų klebonui, neva prašydamas krikšto metrikų, o iš tikrųjų norėdamas pranešti, kad yra gyvas ir kur gyvena. Šunskų klebonas V. Ambraziejus, pranešęs V. Bartuškos tėvams, išsiuntė metrikus su prierašu, kad Šunskų bažnyčia yra tarsi prokatedra, o klebonija – kurija, nes čia reziduoja vyskupas A. Karosas. V. Bartuška laišką perdavė vyskupams V. Brizgiui ir V. Padolskiui, o šie pranešė žinią Vatikano valstybės sekretariatui. Po to vyskupai

kalbėjo, kad žinia apie Vilkaviškio vyskupą A. Karosą buvo pirmoji žinia Vatikane iš okupuotos Lietuvos.

- 16 *Žemaitis K.* Vilkaviškio vyskupija. Marijampolė. 2004. P. 83.
- 17 *Aničas J., Rimaitis J.* Tarybiniai įstatymai apie religinius kultus ir sąžinės laisvę. Vilnius. 1970. P. 39.
- 18 Religinių kultų tarybos prie ministrų tarybos įgaliotinis Lietuvos TS Respublikai, Vilkaviškio apskrities Vykdomojo Komiteto Pirmininkui. Vilnius. 1948 08 28. Nr. 1048 / Marijampolės apskrities archyvas. F. 1. Ap. 2B. 8 L. 3.

LITERATŪRA

1. (*Autorius nenurodytas*). Arkivyskupas Mečislovas Reinys. Čikaga. 1977.
2. *Aničas J., Rimaitis J.* Tarybiniai įstatymai apie religinius kultus ir sąžinės laisvę. Vilnius. 1970.
3. *Bartuška V.* Atsiminimai apie kanauninką Vizgirdą. Marijampolė. 2008 (rankraštis, autoriaus asmeninis archyvas).
4. *Brizgys V.* Gyvenimo keliai. Vilnius. 1993.
5. *Krupavičius M.* Atsiminimai. Čikaga. 1972.
6. *Swiadectwo / Lomžos diecezijos archyvas. Sig. II-637 / Acta osobiste Wincentego Wizgirdy.*
7. Vilkaviškio vyskupijos kurijos archyvas. V-010. F. Nr. Ap. Nr. 14. B. Nr. V-010. Pradėta 1936 m. Baigta 1966 m. Kan. Vincentas Vizgirda.
8. *Žemaitis K.* Vilkaviškio vyskupija. Marijampolė. 2004.
9. Religinių kultų tarybos prie ministrų tarybos įgaliotinis Lietuvos TS Respublikai, Vilkaviškio apskrities Vykdomojo Komiteto Pirmininkui. Vilnius. 1948 08 28. Nr. 1048 / Marijampolės apskrities archyvas. F. 1. Ap. 2B. 8 L. 3.

Gauta: 2008 10 16

Parengta spaudai: 2008 12 05

Kęstutis ŽEMAITIS

CANON V. VIZGIRDA IN THE SERVICE OF GOD AND PEOPLE: HARD AND HOPEFUL TIMES

S u m m a r y

The first post-war decade of occupied Lithuania appeared to be the most cruel period to Lithuanian nation. Starting from the year 1944 with the return of Soviet occupation until the death of the Soviet dictator Stalin in 1953, intensive deportations to Siberia, arrests and assassinations of Lithuanian people followed. The Soviet regime did not tolerate any opposition. Very often people who had never resisted the Soviet regime became its victims. In a similar way, the coadjutor of Vilkaviškis diocese, canon Vincas Vizgirda was arrested and imprisoned, who governed the diocese after the death of bishop Antanas Karosas.

V.Vizgirda got his high education in Western Europe; he gained PhD in law and philosophy, had a big experience of leadership, but sometimes he lacked responsibility and made others make decisions. But at the crucial moment, at the end of the war, he stayed in the diocese and continued his work in the diocese curia. With the responsibilities of a coadjutor of the diocese, canon Vizgirda took on a heavy load, bearing in mind that his responsibilities during the rule of Stalin might end in repressions.

According to the archives, we see that Rev.Vizgirda tried to defend the Church rights as much as he could and to save the independence of the diocese, but his arrest shows that Soviet powers had different goals – to join all Lithuanian dioceses under the administration of the only coadjutor of Kaunas diocese. But it was not Rev. V.Vizgirda who could take this office, as he was not loyal to Soviet powers. The coadjutor of Vilkaviškis diocese became an obstacle in joining the dioceses, so he was put to prison without any guilt.

The period, when Rev. Vizgirda administrated the diocese, was very hard. Especially it was hard for all the Catholic Church in Lithuania in 1948. First of all, The Soviet powers tried to estrange priest from parish administration, enabling special committees to do that. Bishops and priests were forced to recognize these committees. The coadjutor of Vilkaiviškis diocese canon Vincentas Vizgirda also confronted with this reality. After lots of arrests of priests and lay people, closing of the churches in Soviet Lithuania, after two years of administrating the diocese, canon Vizgirda was also arrested on May 3, 1949 and sentenced for 10 years of exile. Returned from exile to Lithuania on November 13, 1956, he settled in Marijampolė and died on January 15, 1966. Vilkaiviškis diocese, after the arrest of the coadjutor, was forcibly attached to Kaunas archdiocese by the Soviet powers. So, canon V. Vizgirda finishes not long, but dramatic period of Vilkaiviškis diocese, and the coadjutor appeared to be a very strong personality, a man of the Church, not giving in to the invaders.

Rev. Vizgirda remains as a very interesting personality in the history of Lithuanian Catholic Church, rather controversial, but outstanding, who played an important role in preserving the independence of the Church from atheist powers.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Vilkaiviškio vyskupija, valdytojas, okupacinė valdžia.

KEY WORDS: Vilkaiviškis diocese, coadjutor, occupation powers.

Kęstutis ŽEMAITIS – kanauninkas, teologijos daktaras, Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete profesorius. Tyrimų sritis: Lietuvos Katalikų Bažnyčios socialinė veikla 1918–1940 metais. El. paštas: kestutis.zemaitis@gmail.com.

Kęstutis ŽEMAITIS – canon, doctor of theology, professor at the Faculty of Catholic Theology at VMU. Field of research: social activity of Lituianian Catholic Church in 1918–1940. E-mail: kestutis.zemaitis@gmail.com.